

Gemeente Veghel Uitkomsten controle en overige informatie 2016

Verslag voor de gemeenteraad

Building a better
working world

De gemeenteraad van de gemeente Meierijstad
Stadhuisplein 1
5461 KN VEGHEL

Eindhoven, 13 juli 2017

KSTT-ANZJFM/kvs

Uitkomsten controle en overige informatie 2016

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening 2016 van de gemeente Veghel. In het hoofdstuk Kernpunten uit onze rapportage vindt u een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten.

In de paragraaf Onze analyse van het resultaat 2016 van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole geven wij onze mening over de kwaliteit van het resultaat en significante transacties en/of ongebruikelijke mutaties op de balans of resultaatrekening.

De paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole biedt informatie over de signaleerde kernpunten van de controle en overige punten.

In de paragrafen daarna gaan wij in op de kwaliteit van de interne beheersorganisatie en op onze conclusie met betrekking tot de rechtmatigheid.

De bijlagen bevatten informatie over onze werkwijze, de reikwijdte van de accountantscontrole en de inzet van deskundigen, onze onafhankelijkheid de communicatie met u en het management en controleverschillen.

De huidige veranderingen in het accountantsberoep, mede geïnitieerd door onze beroepsgroep NBA, de politiek en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), gericht op verbetering van de kwaliteit en versterking van de onafhankelijkheid, ondersteunen wij volledig. In dit verband onderstrepen wij het belang van het voeren van een open en eerlijke dialoog met u als lid van de raad. Dit vormt een essentieel onderdeel van het controleproces en van de Corporate governance als geheel.

Het concept van dit verslag is d.d. 30 juni 2017 besproken met de portefeuillehouder financiën, gemeentesecretaris en de concerncontroller.

Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. N.A.J. Silverentand RA
Externe accountant

Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage	04	Bijlagen	29
		• Controleaanpak	
		• Jaarverslag	
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	06	• Onafhankelijkheid	
• Onze analyse van het resultaat 2016		• Verklaring van verantwoordelijkheden	
• Onze analyse van de financiële positie 2016		• Controleverschillen	
• Onze analyse van de gehanteerde grondslagen		• SiSa-bijlage	
• Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle			
Kwaliteit beheersorganisatie	23	Totaal aantal pagina's in dit rapport: 44	
• Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override			
• Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's			
• Bevindingen interne beheersing			
Rechtmatigheidsbeheer	26		

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Oordeel ten aanzien van getrouwheid	Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de gemeente Veghel een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva per 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
Oordeel ten aanzien van rechtmatigheid	Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, uitgezonderd de gerapporteerde fouten voor rechtmatigheid. Deze bevindingen hebben geleid tot een verklaring met beperking ten aanzien van de rechtmatigheid.
Geen bevindingen ten aanzien van de WNT-verantwoording	Wij hebben de in de WNT-verantwoording van de gemeente Veghel gecontroleerd met inachtneming van het Controleprotocol WNT. Wij kunnen concluderen dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016.
Ongecorrigeerde controleverschillen	Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de overige specifieke uitkeringen geen bevindingen geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijdt. In totaal resteren in de jaarrekening 2016 voor een bedrag van € 251.000 aan ongecorrigeerde controleverschillen met betrekking tot getrouwheid en voor een bedrag van € 1.275.000 aan ongecorrigeerde verschillen met betrekking tot rechtmatigheid. Daarnaast resteert er voor een bedrag ter hoogte van € 2.182.000 aan onzekerheden. De onzekerheden zien toe op de landelijke onzekerheden ten aanzien van de controle op de besteding van de PGB's door de Sociale Verzekeringsbank (SVB) (€ 1.005.000) en de onzekerheden met betrekking tot de Wmo/Jeugdzorg (€ 1.177.000). De bevindingen worden in detail toegelicht in het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole. Voor een totaaloverzicht van de ongecorrigeerde controleverschillen verwijzen wij tevens naar het hoofdstuk Controleverschillen opgenomen in de bijlagen.

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV en bevat geen materiële inconsistenties met de jaarrekening	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het BBV is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en het jaarverslag in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de gemeente en haar omgeving geen materiële onjuistheden bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2016

Voordelig resultaat nader besproken

Het gerealiseerd resultaat (resultaat na begrote mutaties in reserves) over het jaar 2016 bedraagt € 1.655.000 voordelig (2015: € 462.000 voordelig) ten opzichte van een begroot resultaat van nihil.

Resultaat 2016 ten opzichte van de gewijzigde begroting			
Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting 2016	Realisatie 2016	Afwijking ten opzichte van de gewijzigde begroting
Totale lasten	126.573	135.524	(8.951)
Totale baten	113.769	117.203	3.434
Totaal saldo van baten en lasten	(12.804)	(18.321)	(5.517)
Mutaties in reserve	12.804	19.976	7.172
Gerealiseerd resultaat	0	1.655	1.655

Kwaliteit van het resultaat

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn uitgebreid toegelicht in de jaarrekening. Zoals in de tabel zichtbaar is, zijn de afwijkingen aanwezig op meerdere programma's.

De afwijking op het programma Sociaal domein wordt voornamelijk veroorzaakt door de lagere lasten met betrekking tot Jeugd, Wmo en PGB.

Ten aanzien van het programma Ruimtelijke Ordening en wonen wordt de afwijking veroorzaakt door de wijziging in de Notitie grondexploitatie van het BBV. Hierdoor mogen gronden die gepland staan om te verkopen na tien jaar niet meer opgenomen worden in de grondexploitatieberekening. Door de gemeente Veghel zijn deze onder de materiële vaste activa afgewaardeerd naar landbouwwaarde. Dit heeft geleid tot een afwaardering van circa € 15 miljoen. Dit bedrag is volledig onttrokken uit de risicoreserve grondexploitatie aangezien deze bestemmingsreserve was gevormd voor dit risico. Deze onttrekking is door de raad bekrachtigd.

De afwijking op het programma Verkeer, vervoer en waterstaat wordt voornamelijk veroorzaakt door de vrijval van de voorziening wegen voor € 3,4 miljoen in 2016. De voorziening voldeed niet aan de vereisten van het BBV en is hierdoor vrijgevallen in 2016. Hiervoor is een bestemmingsreserve gevormd in de jaarrekening.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2016

Omschrijving afwijking	Voordelig	Nadelig
Bedragen x € 1.000	€	€
1. Algemeen bestuur		496
2. Openbare Orde en Veiligheid	5	
3. Verkeer, vervoer en waterstaat	3.878	
4. Economische zaken		1
5. Onderwijs	463	
6. Cultuur en recreatie	136	
7. Sociaal domein	3.487	
8. Volksgezondheid	70	
9. Ruimtelijke Ordening en wonen		14.036
10. Financiering en algemene dekkingsmiddelen	977	
Totaal	9.016	14.533
Afwijking gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	5.517	

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

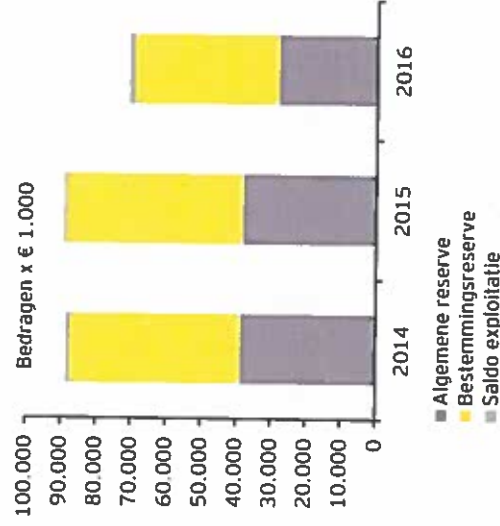
Onze analyse van de financiële positie 2016

Analyse van de financiële positie

De financiële positie van de gemeente Veghel is stabiel te noemen. De solvabiliteit daalt naar 25,6% (2015: 31,3%) als gevolg van het negatieve saldo van baten en lasten over 2016. Dit wordt wel voor een belangrijk deel veroorzaakt door de afwaardering van de bouwgronden in exploitatie als gevolg van de wijziging in de Notitie Grondexploitatie in 2016.

Eigen vermogen neemt toe

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per jaareinde 2016 volgens de jaarrekening € 70,9 miljoen en heeft zich vanaf 2014 als volgt ontwikkeld.

Van de totale reserves ter hoogte van € 70,9 miljoen is € 28,1 miljoen miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van 2015 gedaald met € 9,8 miljoen.

Per saldo is gedurende 2016 € 19,9 miljoen onttrokken aan de reserves. Deze onttrekking (ten gunste van het resultaat) vormt samen met het totaalsaldo van baten en lasten (€ 18,3 miljoen nadelig) het gerealiseerde resultaat van € 1.655.000 voordelig.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie 2016

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf **Weerstandsvermogen en risicobeheersing** opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2016 is gevoerd.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit met name de vrij aanwendbare delen van de algemene reserve, welke per 31 december 2016 € 25,0 miljoen bedragen (2015: € 34,7 miljoen). De jaarrekening geeft geen nadere toelichting op de overige componenten die gerekend kunnen worden tot de weerstandscapaciteit en ook de ratio is niet toegelicht. Wij adviseren deze onderdelen toe te lichten in de jaarrekening.

Risico's

De gemeente Veghel heeft de risico's in kaart gebracht waarbij de risico's het product zijn van kans en impact. De totale risico-inventarisatie bedraagt € 52,6 miljoen (2015: € 62,6 miljoen). De belangrijkste risico's betreffen mogelijke tekorten op grondexploitaties (€ 49 miljoen, 2015: € 58,7 miljoen), risico's op garantstellingen (€ 1,6 miljoen, 2015: € 1,6 miljoen), eventuele tekorten op de Wmo en Jeugdhulp (€ 1,9 miljoen miljoen, 2015: € 2,1 miljoen). Het totaal aan risico's is berekend op € 52,6 miljoen. De gemeente Veghel hanteert zowel voor de structurele risico's als de incidentele risico's een afslag van 50% voor de verwachting dat niet alle risico's tegelijkertijd zullen optreden. Hoewel deze verwachting gerechtvaardigd kan zijn, hebben wij geen nadere onderbouwing ontvangen voor deze 50% zodat wij deze arbitrair beschouwen. Rekening houdend met deze 50% afslag concludeert het college dat er voldoende weerstandscapaciteit aanwezig is om de geïdentificeerde risico's mee af te dekken.

Conclusie

Op basis van bovenstaande concludeert het college dat de aanwezige weerstandscapaciteit voldoende is om de geïdentificeerde risico's af te dekken. De norm voor het ratio weerstandsvermogen is door de gemeenteraad vastgesteld op 1. Het ratio weerstandsvermogen ligt daarboven. Een toelichting op de omvang van het ratio is niet in de jaarrekening opgenomen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie 2016

Financiering

De gemeente Veghel financiert haar activiteiten grotendeels met langlopend vreemd vermogen. De leningenportefeuille daalt in 2016 van € 134,2 miljoen miljoen naar € 122,5 miljoen. In 2016 zijn geen nieuwe langlopende leningen aangetrokken en is er voor €11,8 miljoen afgelost. Daartegenover staat de opname van een kasgeldlening van € 10 miljoen in 2016.

Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering van de jaarrekening 2016.

Ten aanzien van de naleving van de kasgeldlimiet, de renterisiconorm en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente Veghel zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf Financiering dan wel in de toelichting op de balans.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de gehanteerde grondslagen

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Kwaliteit jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de Gemeentewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

Eerste toepassing of stelselwijziging

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Veghel de wijzigingen in het BBV voor 2016 juist heeft doorgevoerd. Deze wijzigingen hebben betrekking op de balansrubricering, zoals toelicht in de jaarrekening. Daarnaast heeft de gemeente in de jaarrekening 2016 de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling consistent met voorgaand jaar toegepast. Dit betekent dat geen verdere stelselwijzigingen zijn doorgevoerd.

Materiële alternatieve verwerkingswijzen

Het college van burgemeester en wethouders heeft in de jaarrekening 2016 de voorschriften van het BBV gevolgd. Dit betekent dat geen materiële alternatieve verwerkingswijzen zijn gehanteerd. Wij verwijzen naar onze bevindingen in het hoofdstuk Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle voor de belangrijkste onderwerpen in onze controle.

Significante schattingsposten

De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van de gemeente Veghel betreffen de waardering van de activa, zoals de materiële vaste activa, de (leningen aan) deelnemingen en de grondexploitaties. Daarnaast speelt er een belangrijk schattingselement ten aanzien van de voorzieningen en de verleende garantstellingen en toezeggingen. Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de raad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Wij hebben een beschouwing ten aanzien van de belangrijkste schattingen opgenomen verderop in deze rapportage.

Wij merken op dat de sensitiviteit van de schattingen ten opzichte van 2015 veelal gelijk gebleven is en voor de belangrijkste posten gemiddeld is.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Algemeen

De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de mate van schattingonzekerheid voortkomend uit de huidige economische situatie. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering op haar effectieve werking getest. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk. De aanwezige onzekerheden ten aanzien van de waardering van de grondexploitaties zijn toegelicht in de jaarrekening.

Bedragen x € 1.000	31 december 2016	1 januari 2016	31 december 2015
Grond en hulpstoffen	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie	147.235	148.777	174.694
Vooruitbetalingen		0	0
	147.235	148.777	174.694

Ten opzichte van voorgaand jaar is de boekwaarde van de post voorraden afgenomen met € 27,5 miljoen. De mutatie van de voorraad kan met name worden verklaard door:

- ▶ De herrubricering van grond en hulpstoffen naar de strategische gronden (onderdeel van de materiele vast activa. Deze herrubricering is het gevolg van de wijzigingen in het BBV, welke door de gemeente correct zijn toegepast. Dit heeft met name betrekking op Veghels Buiten (€ 18,5 miljoen).
- ▶ Als gevolg van de wijzigingen in het BBV zijn eveneens de opbrengsten die toezien op faciliterende projecten uit de grondexploitatie gehaald (€ 5 miljoen).
- ▶ Tot slot stijgt het onderhanden werk licht als gevolg van iets hogere investeringen dan gerealiseerde grondverkoop. Dit betreft met name Veghels Buiten en De Kempkens.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Gehanteerde parameters

Vanwege de grote mate van schattingselementen binnen de grondexploitatieprojecten, besteden wij in onze controle extra aandacht aan de waardering van de grondposities. Wij hebben de door de gemeente Veghel gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst. De belangrijkste uitkomsten hiervan kunnen als volgt worden samengevat.

Parameter	Mate van schattingsonzekerheid			Kwaliteit toelichting		
	Hoog	Gemiddeld	Laag	Toelichting	Toereikend	Verdere verbetering mogelijk
Opbrengstenindexatie (1-2%)				1.	Ja	n.v.t.
Kostenindexatie (2%)				2.	Ja	n.v.t.
Rente (2,17%), disconteringsvoet (2%)				3.	Ja	n.v.t.
Ingerekende verwachte woningverkoop				4.	Ja	n.v.t.
Looptijd grondexploitaties > tien jaar				5.	n.v.t.	n.v.t.

Controleverschil | Optimistisch | Evenwichtig | Voorzichtig | Controleverschil

1. Gehanteerde parameter opbrengstenindex

In de grondexploitatieberekening 2016 is de opbrengstindex voor 2017 gesteld op 1%. Voor de jaren 2018-2026 is deze gesteld op 2%. Voor de jaren na 2026 vindt geen indexatie plaats. Op basis van de thans beschikbare informatie achten wij deze parameters aanvaardbaar.

2. Gehanteerde parameter kostenindex

In de grondexploitatieberekening 2016 is de kostenindex voor 2017 gesteld op 2%. Voor de jaren na 2017 is deze gesteld op 2%. Op basis van de thans beschikbare informatie achten wij deze parameters aanvaardbaar.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Toelichting op de parameters

3. Rente en disconteringsvoet

Met ingang van boekjaar 2016 dient de toegestane aan de bouwgrond in exploitatie (BIE) toe te rekenen rente te worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Veghel de toe te rekenen rente heeft gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is door de commissie BBV voor alle gemeenten gelijkgesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor inflatie binnen de Eurozone (2%). Wij constateren dat de gemeente Veghel deze uitgangspunten correct heeft gehanteerd.

4. Ingerekende verwachte verkopen

Wij achten de ingerekende verkopen zowel met betrekking tot woningbouw als bedrijventerreinen passend binnen de verwachte vraag. Hierbij is zowel rekening gehouden met particuliere als gemeentelijke initiatieven. Echter ten aanzien van de ingerekende verwachte verkopen zijn er nog diverse onzekerheden aanwezig zoals de ontwikkeling van de verkoopprijzen en de verwachte vraag. Door de gemeente zijn deze onzekerheden adequaat toegelicht in de jaarrekening. Op basis van de huidige beschikbare informatie, alsmede de toelichting in de jaarrekening achten wij de gehanteerde uitgangspunten ten aanzien van de verwachte verkopen acceptabel.

5. Looptijd grondexploitatie > tien jaar

Met ingang van 2016 stelt de commissie BBV dat ten behoeve van de waardering van een grondexploitatie boekhoudkundig slechts rekening mag worden gehouden met een maximale looptijd van tien jaar. Concreet betekent dit dat het BBV voorschrijft dat er slechts maximaal tien jaar aan toekomstige opbrengsten mag worden ingerekend bij de waardering, ondanks dat een grondexploitatie langer loopt. Dit heeft tot doel om de waarderingsrisico's samenhangend met langlopende projecten te beperken. Slechts bij uitzondering is het mogelijk om af te wijken van deze termijn indien de raad heeft vastgesteld dat toereikende beheersmaatregelen zijn getroffen om het balansrisico te beperken.

De verwachte einddata van de grondexploitaties van de gemeente Veghel vallen voor alle projecten uitgezonderd Veghels Buiten en Erp Bolst binnen de tienjaarstermijn. Beide projecten kennen een doorlooptijd tot en met 2028 en overschrijden hierdoor de tienjaarstermijn. De gemeente heeft toereikende beheersingsmaatregelen getroffen. Hiermee voldoet de gemeente aan deze eis van het BBV.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de voorraden

Waardering grondexploitaties en voormalige grondexploitaties

Hiernaast vindt u een visuele risicobeoordeling van de belangrijkste grondexploitatieprojecten van de gemeente Veghel.

Veghels Buiten

Dit project betreft de realisatie van een woningbouwproject. De nog te realiseren grondverkoop bedragen € 103 miljoen (2015: € 205,2 miljoen). De verwachte netto contante waarde neemt in 2016 toe van € 0,4 miljoen positief per jaareinde 2015 naar € 4,7 positief per jaareinde 2016. Hierbij merken wij op dat er in 2014 een verlies van € 18,3 miljoen is gerealiseerd. Daarnaast heeft er als gevolg van de wijzigingen van het BBV in 2016 een afwaardering plaatsgevonden. Dit betreft verkopen van gronden die na 2028 gepland stonden. Deze gronden zijn voor € 18,5 miljoen uit de grondexploitatie gehaald en geherrubriceerd naar de materiële vaste activa. Onder de materiële vaste activa zijn deze afgewaardeerd met circa € 15,5 miljoen. Aangezien deze afwaardering is verwerkt als gevolg van onze controlebevindingen hebben wij deze opgenomen als gecorrigeerd controleverschil. Voorgenoemde verklaard eveneens de afname van de nog te realiseren grondverkoop.

In 2016 hebben er voor € 2 miljoen aan grondverkoop plaatsgevonden (begroot € 6,5 miljoen). Deze forse afwijking van de begroting wordt voornamelijk veroorzaakt doordat enkele leveringen die voor 2016 gepland waren in 2017 zijn geleverd. Voor 2017 zijn er voor € 7 miljoen aan grondverkoop geprognoseerd (54 woningen). Hiervan is op de datum van controle voor een groot gedeelte aan overeenkomsten gesloten waardoor de realisatie van deze jaarschijf aannemelijk is. Gezien het feit dat de grondverkoop in belangrijke mate nog dienen plaats te vinden in combinatie met het beperkte positieve saldo, achten wij het risicoprofiel van dit project hoog.

Grondexploitatie-waardering	Ons oordeel over het risicoprofiel van de grondexploitatie				Toelichting/ Boekwaarde
	Hoog	Midden	Laag		
Grondexploitaties					
1. Veghels Buiten					€ 55 miljoen
2. Erp Bolst					€ 11 miljoen
3. Veghel Doornhoek					€ 10 miljoen
4. Veghel Kempen					€ 57 miljoen
5. Veghel Den Dubbelen					€ 6 miljoen

Erp Bolst

Evenals het project Veghels Buiten betreft het project Erp Bolst een woningbouwproject. De nog te realiseren grondverkoopopbrengsten zijn geraamd op € 21 miljoen (2015: € 23 miljoen). De verwachte netto contante waarde neemt in 2016 toe van € 2,2 miljoen negatief naar € 2 miljoen positief. Deze verbetering wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanpassing van het rentepercentage. Ten behoeve van de jaarrekening 2015 werd gerekend met een rentepercentage van 4% terwijl er voor de jaarrekening 2016 is gerekend met het werkelijke rentepercentage van 2,17%. Voor 2017 staan opbrengsten geraamd van € 1,9 miljoen. Hiervan is op de datum van controle voor een groot gedeelte aan overeenkomsten gesloten waardoor de realisatie van deze jaarschijf aannemelijk is. Gezien het feit dat de grondverkoop in belangrijke mate nog dienen plaats te vinden in combinatie met het beperkte positieve saldo, achten wij het risicoprofiel van dit project midden-hoog.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de voorraden

Waardering grondexploitaties en voormalige grondexploitaties

Veghel Kempkens

Het project Veghel Kempkens betreft de ontwikkeling van een bedrijventerrein. De nog te realiseren grondverkoop bedragen € 100 miljoen (2015: € 133,8 miljoen). De afname van de nog te realiseren grondverkoop wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanpassing van fasering van dit project gedurende 2016. Per jaareinde 2015 werd verwacht dat dit project een doorlooptijd zou hebben tot en met 2038 terwijl per jaareinde 2016 verwacht wordt dat deze een doorlooptijd heeft tot en met 2026. De fasering is aangepast van circa 3 hectare naar circa 6 hectare per jaar. De aanpassing van deze fasering wordt onderbouwd door middel van aantoonbare interesse in dit gebied, alsmede regionale afspraken en marktonderzoeken. Aangezien deze fasering is aangepast als gevolg van de bevindingen uit onze controle hebben wij de mutatie van de voorziening als gevolg van de wijzigingen in de calculatie voor een bedrag van € 843.000 opgenomen als gecorrigeerd controleverschil.

Het project dient nagenoeg nog geheel gerealiseerd te worden. Het bestemmingsplan voor de eerste fase is vastgesteld maar nog niet onherroepelijk. Dit vindt naar verwachting plaats in 2017. De verwachte netto contante waarde is in 2016 verbeterd van € 3 miljoen negatief per jaareinde 2015 naar € 2,6 miljoen negatief per jaareinde 2016. Voor het verwachte verlies is een voorziening getroffen.

In de berekening van het weerstandsvermogen is rekening gehouden met een bedrag van € 18,5 miljoen (2015: € 23,4 miljoen). Gezien het feit dat de grondverkoop in belangrijke mate nog dienen plaats te vinden in combinatie met het huidige negatieve verwachte saldo, achten wij het risicoprofiel van dit project hoog.

Veghel Doornhoek

Dit project betreft de ontwikkeling van een bedrijventerrein. De nog te realiseren grondverkoop bedragen € 20,7 miljoen (2015: € 23,9 miljoen). De verwachte netto contante waarde stijgt in 2016 van € 7,6 miljoen positief per jaareinde 2015 naar € 9,1 miljoen per jaareinde 2016. In 2016 hebben er voor € 3,2 miljoen grondverkoop plaatsgevonden (begroot € 3,2 miljoen). Voor 2017 zijn voor € 2 miljoen grondverkoop geprognoseerd. Hiervan is op de datum van onze controle reeds € 1,3 miljoen gerealiseerd. Eventuele verfraging kan echter worden opgevangen door de verwachte positieve netto contante waarde. Gezien het feit dat het project voor een groot deel is gerealiseerd in combinatie met de hoge verwachte positieve netto contante waarde, achten wij het risicoprofiel van dit project gemiddeld.

Veghel Den Dubbelen

Het project Den Dubbelen betreft de realisatie van een bedrijventerrein. De nog te realiseren grondverkoop bedragen € 15 miljoen (2015: € 15 miljoen). De verwachte netto contante waarde stijgt in 2016 van € 6,8 miljoen positief per jaareinde 2015 naar € 7,6 miljoen per jaareinde 2016. In 2016 hebben geen grondverkoop plaatsgevonden terwijl € 1,3 miljoen was geprognoseerd. Voor 2017 zijn voor € 0,9 miljoen aan opbrengsten begroot. Hiervan is op de datum van controle nog niets verkocht. Eventuele nadelen als gevolg van verfraging kunnen opgevangen worden door de verwachte positieve netto contante waarde. Gezien het feit dat het project voor een groot deel is gerealiseerd in combinatie met de hoge verwachte positieve netto contante waarde, achten wij het risicoprofiel van dit project gemiddeld.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

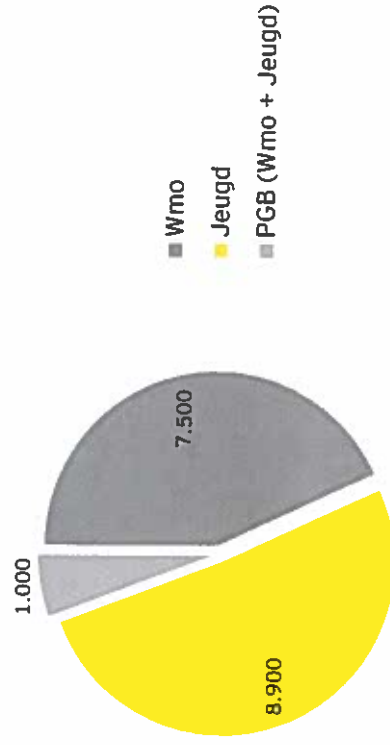
Decentralisaties

Inleiding

Als gevolg van de omvang en complexiteit van de financiële stromen binnen het sociaal domein hebben wij een significant risico onderkend ten aanzien van deze lasten.

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein verantwoord. De totale omvang van de uitgaven Jeugdzorg en Wmo bedraagt € 17,4 miljoen en bestaat uit de volgende uitgave categorieën.

Uitgaven sociaal domein (Wmo + Jeugd)
(in miljoenen euro's)

De gemeente Veghel werkt voor de taken in het sociale domein op verschillende terreinen samen met andere gemeenten en ketenpartners. Een belangrijke partner betreft de gemeente 's-Hertogenbosch, die centrumgemeente is voor de uitvoering van de Jeugd.

Voor de Wmo werkt Veghel samen met de gemeente Oss. Het jaar 2015 heeft volledig in het teken gestaan van het zorgen voor de continuïteit van de zorgverlening, het inrichten of aanpassen van de werkprocessen, het opstellen van het beleid en het maken van afspraken met relevante ketenpartners.

De gemeente heeft in 2016 op een aantal gebieden verbeteringen doorgevoerd op het gebied van de beheersing van de financiële stromen binnen het sociaal domein.

Wij constateren dat de gemeente ten aanzien van de bepaling van de getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten op dit moment voor een groot deel afhankelijk is van de (productie)verantwoording die door de zorgaanbieders is opgesteld. Vanuit de gemeente 's-Hertogenbosch worden deze gecontroleerd en gerapporteerd aan uw gemeente. Vanuit de gemeente Oss ontvangt de gemeente enkel een controleverklaring ten aanzien van de verwerkte bedragen en een rapport van feitelijke bevindingen inzake het al dan niet aanwezig zijn van een (gecontroleerde) verantwoording van de zorgaanbieders. Hierbij heeft geen inhoudelijke controle plaatsgevonden ten aanzien van de prestatielevering door de betreffende zorgaanbieders. Dit betekent dat de gemeente in grote mate afhankelijk is van de (kwaliteit) van de aanlevering van de zorgaanbieders. Om deze afhankelijkheid te verminderen adviseren wij komende periode in te zetten op het opzetten van een toereikend controlesysteem rond met name de prestatielevering van de zorg. Wij adviseerden het college hierover in onze managementletter. Door deze controles in eigen huis te beleggen, verkleint de gemeente de afhankelijkheid van zorgaanbieders en versterkt het de interne beheersing rondom het sociaal domein.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Decentralisaties

Jeugdzorg, Wmo en PGB

Jeugdzorg

De totale kosten Jeugdzorg bedragen € 8,9 miljoen. Een belangrijk aandeel van de jeugdzorg is uitbesteed aan de gemeente 's-Hertogenbosch (€ 6,5 miljoen, 2015: € 6,8 miljoen). De gemeente 's-Hertogenbosch heeft een gecontroleerde verantwoording overlegd. Wij hebben deze verantwoording kunnen afstemmen met de administratie van de gemeente Veghel.

De gemeente heeft voor wat betreft de Jeugd samen met de regio gekozen voor het afsluiten van budgetcontracten. Hierdoor is de verantwoording en de controle hierop minder complex. Binnen de bestaande budgetcontracten is vastgelegd dat voor de zorgaanbieders die ten opzichte van de afspraak minder dan 80% of meer dan 120% aan cliënten bedienen mogelijk een aanpassing op het vast budget kan worden aangebracht door de gemeente. Op dit moment heeft er nog geen formele afwikkeling van de budgetcontracten (en eventuele vergoeding voor overproductie, terugvordering voor onderproductie) plaatsgevonden.

Uw college heeft bevestigd dat de totale afwikkeling van de individuele budgetten slechts plaatsvinden voor zover dit budgetneutraal blijft binnen het herziene macrobudget, welke is afgestemd en goedgekeurd binnen de regio. Wij constateren dat de budgetcontracten dusdanig zijn geformuleerd dat vergoedingen enkel door de gemeente kunnen worden toegekend en niet door de zorgleverancier kunnen worden afgedwongen.

Vanwege het feit dat er wordt gewerkt met vaste budgetcontracten hebben wij geen onzekerheden omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten Jeugd via de centrumgemeente.

Voor wat betreft Jeugdzorg valt een aantal beperkte stromen niet onder de lumpsum afspraken. Dit betreffen landelijke instellingen en niet gecontracteerde zorg. Hierop heeft geen controle plaatsgevonden. Gezien het feit dat controle-informatie ontbreekt hebben wij deze bedragen als onzeker aangemerkt. Dit betreft een bedrag van € 592.000.

Persoonsgebonden budgetten Jeugd en Wmo

Ten aanzien van de PGB's voor jeugdzorg en Wmo geldt dat de gemeente 's-Hertogenbosch de PGB's toekent. De SVB treedt op als serviceorganisatie voor uw gemeente voor de behandeling en verwerking van deze PGB's.

De controleverklaring van de SVB is op 15 maart 2017 verstrekt. Evenals voorgaand jaar heeft de accountant van de SVB geen goedkeurend oordeel verstrekt. De controleverklaring van de SVB geeft ook in 2016 onvoldoende zekerheid over de getrouwe en rechtmatige aanwending van de PGB-lasten van uw gemeente.

Wij hebben dan ook het volledige bedrag aan PGB-middelen ter hoogte van € 1.005.000 in ons overzicht van controleverschillen opgenomen als een onzekerheid voor de getrouwheid als een onzekerheid voor de rechtmatigheid. De lasten 2016 (PGB's Jeugd en Wmo) bedragen 1.005.000. In dit bedrag is nog geen rekening gehouden met de afrekening 2015, waarbij de gemeente Veghel € 263.000 terugontvangt van de SVB.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Decentralisaties

Wmo

Wmo

De totale lasten voor de Wmo 2016 bedragen € 7,5 miljoen. Een belangrijk deel betreft maatwerkvoorzieningen (€ 3,0 miljoen, 2015: € 3,1 miljoen). Voor de maatwerkvoorzieningen onder de Wmo nieuw (€ 1,6 miljoen, 2015: € 1,4 miljoen) heeft uitbesteding aan de gemeente Oss plaatsgevonden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van P*Q contracten. Daarnaast maken lasten inzake het eerstelijns loket Wmo (€ 1,9 miljoen), Jeugd en Jongerenwerk onder meer via buurtcentra (€ 0,9 miljoen) en GGD (€ 0,6 miljoen) deel uit van de Wmo-bestedingen.

Wij hebben de Wmo nieuw lasten aangesloten met de rapportage van de gemeente Oss. Uit de gecontroleerde verantwoording van de gemeente Oss blijkt dat zorgaanbieders verklaringen met een oordeel met beperking hebben verstrekt (€ 348.000) en verklaringen gebaseerd op een te hoge tolerantie of verantwoordingen zonder verklaring hebben verstrekt (€ 237.000). Dit leidt tot onzekerheden in de jaarrekening 2016 van de gemeente Veghel ter grootte van € 585.000.

Ten aanzien van de decentralisaties hebben wij bij de controle van de jaarrekening 2015 fouten geconstateerd van € 251.000. Aangezien deze niet gecorrigeerd zijn in de jaarrekening 2015 komen deze tot uitdrukking in de jaarrekening 2016. Hierdoor hebben wij deze voor de jaarrekening 2016 eveneens als fout opgenomen.

Eigen bijdrage Wmo

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Veghel heeft deze onzekerheid in de jaarrekening 2016 toegelicht.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

SiSa	Invoering vennootschapsbelastingplicht
Geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden: ▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is; ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is; ▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2017 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage. In de bijlage bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.	De gemeente Veghel heeft goed geanticipeerd op de ontwikkelingen rond de invoering van de vennootschapsbelastingplicht Op 1 januari 2016 is de Wet Vpb-plicht overheidsondernemingen ingevoerd, waardoor een groot aantal directe en indirecte overheidsondernemingen onder voorwaarden belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) zijn geworden. Provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid worden belastingplichtig, voor zover zij een fiscale onderneming drijven. Hetzelfde geldt voor door gemeenten beheerste stichtingen en verenigingen. Veel kapitaalondernemingen, waaronder bv's, nv's en coöperaties, worden zelfs belastingplichtig voor al hun activiteiten. De regeling kent een aantal algemene en specifieke vrijstellingen op basis waarvan de Vpb-plicht mogelijk (deels) beperkt kan worden. De jaarrekening 2016 is hiermee de eerste jaarrekening waarin de gevolgen van de invoering van de Vpb-plicht voor overheidsbedrijven dienen te worden verwerkt. Reeds in 2015 is de gemeente Veghel begonnen de (financiële) gevolgen van de invoering van de Vpb-plicht in kaart te brengen. Op basis van de uitgevoerde inventarisatie en nadere analyse door uw fiscalist en overleg met de Belastingdienst in 2016 is het uitgangspunt dat de activiteiten grondexploitaties Vpb-plichtig zijn. Echter er is nog geen eenduidig beeld wat de invloed van de Vpb-plicht gaat betekenen voor het grondbedrijf. Zo is de vraag of complexen waar grondtransformatie reeds heeft plaatsgevonden en er nagenoeg geen bewerkingen meer nodig zijn, als belaste activiteiten moeten worden gezien. Dezelfde vraag doet zich voor bij complexen waar voorlopig geen grondtransformatie plaatsvindt. Als gevolg van de onduidelijkheid van het standpunt van de Belastingdienst is in de jaarrekening 2016 nog geen rekening gehouden met belastingdruk en -afdracht. Gelet op de omvang van de reserves kan de belasting over het jaar 2016 hier uit worden opgevangen. Wij benadrukken de urgentie om duidelijkheid te krijgen over de uitgangspunten.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Overige bevindingen

Onderhoudsvoorzieningen

De gemeente Veghel heeft onderhoudsvoorzieningen (€ 43,2 miljoen) ingesteld voor een aantal kapitaalgoederen.

In de conceptiaarrekening was er een voorziening voor groot onderhoud wegen (€ 3,4 miljoen), groot onderhoud gebouwen (€ 3,7 miljoen) en onderhoud bruggen (€ 347.000), een voorziening riolering (€ 34,2 miljoen) en een voorziening afvalstoffenheffing (€ 1,3 miljoen). Voorzieningen groot onderhoud dienen in lijn met het BBV onderbouwd te zijn met actuele meerjaren onderhoudsplannen. Ten aanzien van de voorziening wegen hebben wij geconstateerd dat aan deze eis niet werd voldaan waardoor hier geen voorziening voor gevormd mag worden. Dit hebben wij opgenomen als controleverschil en dit is gecorrigeerd in de jaarrekening. Voor de overige onderhoudsvoorzieningen merken wij op dat de werkelijke lasten veel lager zijn dan volgens het plan. Dit wordt veroorzaakt door uitstel/ bezuinigingen, mede als gevolg van de fusie. Wij adviseren op korte termijn de onderhoudsplannen te actualiseren waardoor de onderbouwing voldoet aan de vereisten zoals vastgelegd in het BBV.

Wij adviseren het college om in de bestemming van het resultaat rekening te houden met de benodigde middelen voor groot onderhoud. Een eventuele tussenoplossing zou gevonden kunnen worden door het instellen van een bestemmingsreserve groot onderhoud in 2017. Wij begrijpen dat dit in lijn ligt met het voorstel van het college.

Het college rubriceert de voorziening riolering conform voorgaand jaar als een onderhoudsegalisatie voorziening. Wij achten het echter ook aannemelijk dat een deel van de voorziening gekwalificeerd kan worden als van derden ontvangen middelen met een beklemd bestedingsdoel. Het vrijvallen van deze voorziening zal leiden tot een dotatie aan de voorziening riolering, egalisatie tarieven voor hetzelfde bedrag. Aangezien dit enkel een reclassificatie is, heeft dit geen impact op het resultaat.

Rechtmatigheid aanbestedingen

Een belangrijk onderdeel van onze controle betreft de controle op de naleving van de aanbestedingsregels. Hiertoe voeren wij op basis van voorbereidingen door de organisatie een spendanalyse op uit. In deze analyse worden de totale inkopen over 2016 op basis van de opboekingen in de crediteurenadministratie betrokken waarbij wordt nagegaan dat de interne, nationale en Europese aanbestedingsregels zijn nageleefd.

Uit deze controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijkt dat voor inkopen bij één leverancier de Europese aanbestedingsrichtlijnen niet zijn nageleefd. Hierbij heeft de gemeente voorafgaand aan het aangaan van deze overeenkomst een analyse opgesteld of dit contract onder de van toepassing zijnde wet- en regelgeving verlengd had mogen worden. Uit deze interne analyse is gebleken dat er een uitzonderingssituatie in de wet- en regelgeving aanwezig zou zijn om dit contract te verlengen. Echter constateren wij dat de betreffende uitzonderingssituatie bij deze inkoop niet van toepassing is. Aangezien deze verlengingsoptie niet was opgenomen in het contract had deze inkoop op basis van de Europese wet- en regelgeving Europees aanbesteed moeten worden. Het door de gemeente afgesloten contract heeft een looptijd van medio 2016 tot en met medio 2018. Wij hebben de totale verwachte inkoop in deze periode als fout aangemerkt voor een bedrag van € 1.275.000.

Daarnaast hebben wij geconstateerd dat de gemeente bij zogenaamde 2B-diensten heeft verzuimd om de rechtmatige gunning tijdig te melden bij de EU. Dit betreft een formele onrechtmatigheid waar wij enkel in ons accountantsverslag melding van behoeven te maken.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Overige bevindingen	
Personeelsvoorzieningen en liquidatie ISD Optimisd	WNT
Personeelsvoorzieningen De gemeente Veghel heeft een voorziening gevormd voor de pensioenen van wethouders. De voorziening stijgt in 2016 van € 4,1 miljoen naar € 4,5 miljoen. De stijging wordt veroorzaakt door een noodzakelijke dotatie van bijna € 600.000 voortvloeiend uit een lagere rekenrente. Daarnaast hebben we geconstateerd dat de wachtgeldvoorziening voormalig wethouders niet volledig is opgenomen. Als gevolg van de fusie per 1 januari 2017 is een aantal wethouders niet meer in het college opgenomen waardoor zij recht hebben op de wachtgeldregeling. Dit heeft geleid tot een aanvullende dotatie aan de voorziening van € 482.000 per 31 december 2016. Liquidatie ISD Optimisd Onder andere als gevolg van de fusie van de gemeenten Schijndel en Veghel is besloten om de ISD Optimisd te liquideren in 2017. De kosten die hieruit voortvloeien worden onder andere opgevangen door de gemeente Veghel. Hiervoor heeft de gemeente per 31 december 2016 een voorziening gevormd van € 792.000.	Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd. Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden. In het kader van de jaarrekening 2016 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override

Fraude en de naleving van wet- en regelgeving
De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de gemeenteraad als bij het college. Het is van belang dat het college, onder toezicht van de gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Gesignaleerde frauderisico's	Op frauderisico's gerichte beheersmaatregelen	Systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en bijbehorende bevindingen
Doorbreking van de beheersmaatregelen door het management bij de totstandkoming van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de gemeente Veghel.	Interne review van de uitgangspunten en aannames van schattingsposten in de jaarrekening door de diverse controlelagen binnen de gemeente.	Detailcontrole van de aannames en uitgangspunten ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de gemeente Veghel.

Naleving wet- en regelgeving en overige
Wij informeren de gemeente(raad) over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten signaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's

Corruptie- en omkopingsrisico's

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen. Corruptie is een wereldwijd probleem waar het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking Corruptie, een relevant onderwerp in het kader van (controle) werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. De gemeente Veghel beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een Intern Inkoop en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- Detailcontrole op de inkoop en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkoop conform de geldende Europese aanbestedingsregels en het nationale inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkoop welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en -verkopen door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit de bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Bevindingen interne beheersing

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2016 van uw gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht, voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2016, uitgebracht aan het college op 14 maart 2017, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2016 opgenomen. In deze managementletter hebben wij aangegeven welke zaken vóór de jaarrekeningcontrole 2016 opgepakt zouden moeten zijn (prioriteit H).

Wij hebben geconstateerd dat de voortgang van de aanbevelingen van zowel uw eigen interne controle als de controle door ons als accountant zichtbaar door uw organisatie worden gevolgd.

Automatisering

In onze managementletter 2016 d.d. 14 maart 2017 hebben wij het college geïnformeerd over onze bevindingen ten aanzien van IT governance, informatiebeveiliging en de uitkomsten van onze IT-auditwerkzaamheden.

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid
 Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijding op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma (X € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt mee in het oordeel
Programma 1. Algemeen Bestuur	Afwijking wordt voornamelijk veroorzaakt door voorzieningen die getroffen dienen te worden op basis van de BBV. Deze zijn verwerkt in de begroting 2017 maar dienen op basis van de BBV voorschriften verwerkt te worden in de jaarrekening 2016.	V	
Programma 9. Ruimtelijke Ordening en wonen	Kostenoverschrijdingen als gevolg van wijzigingen in het BBV. Worden grotendeels opgevangen door onttrekking van de bestemmingsreserve.	V	

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2016. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. Wij constateren geen overschrijdingen op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten.

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves conform de exploitatierekening kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen (€ 1.000)/(last)	Begroting na wijziging	Rekening 2016	Afwijking
Dotaties	6.403	10.345	(3.942)
Onttrekkingen	19.207	30.321	11.114
Per saldo	12.804	19.976	7.162

Aan de afwijkingen liggen raadsbesluiten ten grondslag inzake de gehanteerde systematiek. De rechtmatigheid is door ons vastgesteld.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Bijlagen

Controleaanpak	30
Jaarverslag	35
Onafhankelijkheid	36
Verklaring van verantwoordelijkheden	38
Controleverschillen	40
SiSa-bijlage	44

Bijlage - Controleaanpak

Controleaanpak en -uitvoering

Controleaanpak en -uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle.

In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de interne accountantsdienst/andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2016 onderkend:

- ▶ financiële positie en kwaliteit resultaat
- ▶ schattingen en toelichtingen in de jaarrekening
- ▶ verwerking decentralisaties
- ▶ waardering grondexploitaties
- ▶ aanbestedingen
- ▶ verbonden partijen
- ▶ WNT-bijlage

Bijlage – Controleaanpak

Verbonden partijen en significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van gemeente Veghel hebben wij vastgesteld dat:

- ▶ de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- ▶ geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- ▶ geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle, behoudens het tijdig verkrijgen van voldoende controle-informatie ten behoeve van het sociaal domein daar de gemeente afhankelijk is van de aanlevering vanuit de centrumgemeente.

Bijlage - Controleaanpak

Rechtmatigheid

Onze aanpak ten aanzien van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2016 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2016 van de gemeente Veghel. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaardencriterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

De raad autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college ervoor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Bijlage - Controleaanpak

Rechtmatigheid

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de raad, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij opheffing van de jaarrekening. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door de raad worden geautoriseerd.

Bijlage - Controleaanpak

Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en vervolgens ter besluitvorming gebracht van de raad. Bij de jaarrekening is het normenkader ter kennisname ingebracht, ten aanzien van toleranties zijn geen wijzigingen aangebracht.

Op grond van de jaarrekening 2016 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 1.445.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 4.335.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door de raad bepaald op € 100.000.

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$> 10\%$	-

Inleiding

In het kader van onze controle van de jaarrekening is het onze taak om na te gaan of het jaarverslag voldoet aan de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en of het verenigbaar is met de jaarrekening, en ook om na te gaan of het jaarverslag, in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de gemeente en haar omgeving, geen materiële onjuistheden bevat.

Vereisten jaarverslag

Uw jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording, de paragrafen en overige informatie. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bepaalt nadere voorschriften voor het jaarverslag.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de gemeente bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast dient in het jaarverslag de verwachte gang van zaken te worden opgenomen. Ten aanzien van het gebruik van financiële instrumenten door de gemeente worden de doelstellingen en het beleid van de gemeente inzake risicobeheer vermeld.

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die wij hieronder hebben opgenomen betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid
- ▶ samenloop van dienstverlening
- ▶ geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor Organisaties van Openbaar Belang (OOB's) vanaf 1 januari 2014 en kantoorroulatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 is een gewijzigde ViO van kracht geworden vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De gemeente Veghel is geen OOB.

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ Nicole Silverentand betrokken als extern accountant sinds de controle van de jaarrekening 2016.
- ▶ Stefan van Hapen betrokken als RA sinds de controle van de jaarrekening 2016.

Wij constateren geen bedreigingen met betrekking tot de onafhankelijkheid.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurance-diensten. Voor niet-OOB's, zoals de gemeente Veghel, is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurancedienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurance-dienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is of;
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assurance-team twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbeharigting.

Wij bevestigen u dat onze non-assurance-diensten voldoen aan bovengenoemde criteria.

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij bevestigen u dat dergelijke geschenken niet door ons verstrekt zijn dan wel ontvangen.

Bijlage – Verklaring van verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2016 van de gemeente Veghel gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door de raad vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna: onregelmatigheden) berust zowel bij de gemeenteraad als bij het college van burgemeester en wethouders. Het is van belang dat het college van burgemeester en wethouders, onder toezicht van de gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Bijlage – Verklaring van verantwoordelijkheden

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het hoofdstuk Kwaliteit beheersorganisatie, onderdeel Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override van dit verslag.

Letter of representation

We hebben het college van burgemeester en wethouders gevraagd om een letter of representation (bevestiging bij de jaarrekening). Er zijn geen aanvullende bevestigingen toegevoegd aan onze standaard letter of representation op grond van de specifieke situatie van de gemeente Veghel.

Bijlage - Controleverschillen

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de gemeente heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben signaleerd en niet door de gemeente zijn gecorrigeerd. Daarnaast zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Gecorrigeerde verschillen			
Post/omschrijving verschil	Bedrag € / verwijzing naar regelgeving	Effect van deze constatering op de interne beheersing.	Referentie in dit verslag
Vrijval voorzieningen groot onderhoud wegen	3.405.000	Wij adviseren de gemeente, indien onderhoudsvoorzieningen worden aangehouden, deze te onderhouden met actuele beheerplannen in lijn met het BBV.	Zie pagina 21
Waardering grondexploitatie	15.500.000 843.000	De correcties vloeiden voort uit de wijziging in de notitie grondexploitatie 2016.	Zie pagina 14 en 15

Bijlage - Controleverschillen

Gecorrigeerde verschillen (vervolg)				
Post/omschrijving verschil	Bedrag €/verwijzing naar regelgeving	Effect van deze constatering op de interne beheersing.	Referentie in dit verslag	
WNT-bijlage	Diverse financiële (in € beperkte) en tekstuele aanpassingen	De correcties vloeiden voort uit de juiste interpretatie van de complexe wet- en regelgeving aangaande de WNT en de verantwoording hierop in de jaarrekening. We hebben geen bevindingen ten aanzien van de daadwerkelijk uitbetaalde vergoedingen.	n.v.t.	
SiSa-bijlage	Diverse financiële (in € beperkte) aanpassingen	De correcties vloeiden voort uit de juiste interpretatie van de complexe wet- en regelgeving aangaande de SiSa en de verantwoording hierop in de jaarrekening.	n.v.t.	
Dotatie voorziening wachtgeld	482.000	Wij adviseren de gemeente de wachtgeldvoorziening jaarlijks opnieuw te berekenen op basis van de beschikbare informatie.	Zie pagina 23	
Voorziening liquidatie Optimisd	792.000	Wij adviseren de gemeente eventuele verplichtingen voortvloeiend op gebeurtenissen na de balansdatum goed te blijven monitoren.	Zie pagina 23	

Bijlage - Controleverschillen

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten en onzekerheden zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van respectievelijk € 1.445.000 en € 4.335.000.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, sub totaal of totaal in de jaarrekening.

Wij lichten de ongecorrigeerde verschillen nader toe op de volgende bladzijde.

Bijlage - Controleverschillen

Ongecorrigeerde verschillen		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €/verwijzing naar regelgeving	Referentie in dit verslag
Fouten		
Rechtmatigheidsfout aanbesteding	1.275.000	Zie pagina 20
Turn around effect voorgaande jaar (PGB's, Jeugd, Wmo), getrouwheid	251.000	Zie pagina 18
Onzekerheden		
Lasten met betrekking tot de PGB's niet in voldoende mate onderbouwd	1.005.000	Zie pagina 17
Lasten met betrekking tot Wmo niet in voldoende mate onderbouwd	585.000	Zie pagina 18
Lasten met betrekking tot Jeugdzorg niet in voldoende mate onderbouwd	592.000	Zie pagina 17

Bijlage - SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2017 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2016	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2016 OAB	Geen	0	n.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Geen	0	n.v.t.
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaal(incl.bestrijding spoorweglawaal)	Geen	0	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016	Geen	0	n.v.t.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2015	Geen	0	n.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2016	Geen	0	n.v.t.
G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2015	Geen	0	n.v.t.